

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-72>

УДК 658:339.9

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

FORMATION OF A SYSTEM OF INFORMATION SUPPORT FOR CUSTOMS PROCESSES AT ENTERPRISES

Чумак Оксана Володимирівнадоктор економічних наук, професор,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6387-2840>**Зібницький Ілля Дмитрович**здобувач PhD,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7000-8289>**Бережний Володимир Миколайович**здобувач ОС магістр,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5727-6974>**Chumak Oksana, Zibnytskyi Illia, Berezhniy Volodymyr**
State University «Kyiv Aviation Institute»

Необхідним підґрунтям підвищення ефективності митної діяльності підприємства є забезпечення належного рівня якості та повноти інформаційного супроводу митних операцій у певному періоді. З метою здійснення відповідної оцінки, узагальнено методичні підходи, які дають змогу визначити достатність інформаційних ресурсів, а також оцінити їх якість, точність, повноту та відповідність чинним вимогам митного законодавства й регламентованим процедурним стандартам. Уточнено та систематизовано основні підходи до трактування поняття «інформаційне забезпечення» в контексті управління митною діяльністю підприємства, із врахуванням специфіки зовнішньоекономічних процесів. Розкрито логіку взаємозв'язків між інформаційними потоками в системі управління митною діяльністю, що відображає інтегрований підхід до формування інформаційного забезпечення. Обґрунтовано доцільність застосування інтегрованого механізму формування інформаційного забезпечення, як засобу підвищення прозорості та ефективності митних процедур на підприємстві.

Ключові слова: митна діяльність підприємства, інформаційне забезпечення, інформаційні потоки, управління, оцінка.

An essential aspect of achieving efficiency in customs activities at an enterprise is the assessment of the quality and completeness of customs operations' informational support over a specific period. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological aspects of managing the information-analytical support of enterprises' customs activities. To achieve this goal, the article summarizes methodological approaches that allow determining the sufficiency of information and assessing its quality, accuracy, completeness, and compliance with customs standards and procedures. These approaches include comparative analysis of information flows, the information quality index method, and the risk analysis method. The key interpretations of the concept of informational support for activity management are generalized and refined from the perspective of enterprise customs operations. The interrelation of information flows within the system of managing the informational support of customs activities (a general approach) is presented and characterized. This interrelation aligns the processes of data inflow, processing, analysis, and monitoring of information channels, serving as the foundation for developing a high-quality information system for management of customs activities decision-making. An integrated mechanism for forming informational support for customs activities is recommended, comprising the following elements: organizational structure, technical base, information flow regulations, and analytical support. The proposed mechanism provides an understanding of the formation of information flows using an approach that enables the analysis of information movement concerning

customs activities, considering all key stages of data circulation in an automated environment. The generation of such information flows is suggested to be analyzed through an option for monitoring the accuracy and relevance of data received from departments and conducting audits of internal information support processes.

Keywords: customs activities of the enterprise, information support, information flows, management, assessment.

Постановка проблеми. Упродовж останніх років в Україні спостерігається інтенсивне зростання обсягів зовнішньоекономічної діяльності, що супроводжується низкою викликів для суб'єктів господарювання. Серед ключових проблем варто виокремити дефіцит кваліфікованих фахівців у сфері митного супроводження товаропотоків, а також посилення нормативно-правових вимог до здійснення зовнішньоторговельних операцій. За таких обставин виникає потреба у вдосконаленні системи управління інформаційними потоками підприємств, які зазнають трансформацій під впливом впровадження цифрових технологій нового покоління та зростаючих вимог до якості аналітичних даних, на основі яких приймаються управлінські рішення.

Актуальність дослідження проблематики формування інформаційно-аналітичного забезпечення митної діяльності підприємств обумовлюється необхідністю підвищення ефективності управління зовнішньоекономічними процесами за умов глобалізації, цифровізації та ускладнення логістичних й митних процедур. Якісне інформаційне забезпечення є ключовим важелем у забезпеченні економічної безпеки, мінімізації ризиків правопорушень, а також підвищенні конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

У свою чергу, інтеграція інструментів аналітики на основі Big Data, штучного інтелекту (AI), блокчейн-технологій створює умови для удосконалення процесів аналізу, планування, прогнозування митної діяльності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Актуалізований цифровий та глобалізаційний контексти підкреслюють наукову і практичну своєчасність дослідження механізмів формування сучасного інформаційного середовища підприємств, залучених до зовнішньоекономічної діяльності.

Важливою передумовою необхідності оперативності збору, оброблення, передавання й аналізу інформації є висока динаміка змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, що спричинює доцільність розробки стратегічних орієнтирів управління інформаційним забезпеченням митної діяльності за контек-

стом впливу цифрових трансформацій на її якісні характеристики.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Питання інформаційного забезпечення в різних сферах господарської діяльності стали об'єктом дослідження значної кількості вітчизняних науковців. Водночас, дана проблематика через призму митної діяльності підприємств залишається відносно менш опрацьованою та потребує поглибленого аналізу. Окремі аспекти цього напряму були предметом наукових розвідок таких дослідників, як: П. Пашко [11], С. Шевчук [11], С. Кузьменко [8], М. Діденко [2], О. Мельник [9], Е. Іванченко [4] та інших, які зробили внесок у формування теоретичних й методичних засад забезпечення інформаційної підтримки митних процесів на державному рівні (митна справа) й суб'єктів підприємництва. Ученими піднімалися питання інформаційного забезпечення митної діяльності з боку макроекономічного зрізу, у той час, як питання мікрорівня розглядались, переважно, у працях щодо інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності (Т. Барташук В. Козуб, С. Кузьменко та інші).

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних аспектів управління інформаційно-аналітичного забезпечення митних процесів у діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових джерел [1; 2; 3; 10; 11] засвідчив різновекторність поняття інформаційне забезпечення, котре розглядається за такими контекстами: сутності та функцій у діяльності підприємства, інформаційний базис в стратегічному розвитку та аналітичний компонент у прийнятті управлінських рішень. Із зазначеного виходить, що на абстрактно-логічному рівні інформаційно-аналітичне забезпечення варто розуміти як інструмент для прийняття рішень, та як підґрунтя для стратегічного управління, який дозволяє підвищити ефективність бізнес-процесів (операцій) через їх забезпечення даними й адаптивність до зовнішніх змін. За умов євроінтеграції та воєнного стану вагомість такого інструменту в митній діяльності підприємства помітно

зростає, адже він зумовлює чітку координацію усіх необхідних документів, оптимізує наявні митні процедури, суттєво підвищує відповідність нормативно-правовим вимогам та скороченню трансфертних витрат. Формування якісного інформаційно-аналітичного забезпечення для управління процесами митної діяльності характеризується неперервним процесом збору, обробки, передачі та зберігання інформації у вигляді, передбаченому запитом, тобто придатної для використання.

Одним із ключових чинників підвищення ефективності митної діяльності підприємства є оцінка якості та повноти інформаційного забезпечення митних операцій у межах визначеного періоду. Дотримання таких параметрів, як своєчасність, точність і релевантність наданої інформації, безпосередньо впливає на якість реалізації митних процедур, рівень економічної безпеки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності та відповідність митним регуляторним вимогам.

У фаховій науковій літературі представлено низку методичних підходів до оцінювання рівня інформаційного забезпечення, які дозволяють визначити його достатність, а також оцінити якісні характеристики інформації, включаючи її повноту, достовірність, точність та відповідність нормативним вимогам і регламентам митних процедур. До найбільш поширених у науковому просторі методичних підходів належать такі:

1. Метод порівняльного аналізу інформаційних потоків, який передбачає співставлення фактичних даних про митні операції з нормативно встановленими вимогами щодо інформаційного забезпечення. Оцінювання здійснюється шляхом аналізу розбіжностей між інформацією, яка передається підприємствами та митними органами, і офіційно затвердженими стандартами та процедурами. Виявляються потенційні невідповідності (такі як: недостовірність даних або відсутність супровідної документації), котрі можуть спричинювати затримки або порушення у митному оформленні.

2. Метод індексів якості інформації, який базується на розрахунку кількісних показників для оцінювання таких характеристик, як точність, повнота, доступність і актуальність інформації. Для кожного з цих параметрів формуються відповідні індекси, що дають змогу комплексно оцінити рівень інформаційного забезпечення митної діяльності підприємства та виявити напрями його удосконалення.

3. Методом аналізу ризиків здійснюють оцінку вірогідності допущення помилок або порушень при роботі з даними, які подаються митними декларантами та іншими учасниками митного процесу. Такий підхід дозволяє визначити рівень ризику, пов'язаний із можливим некоректним оформленням митних операцій, що, своєю чергою, впливає на ефективність і своєчасність здійснення митного контролю. Перспективним напрямом досліджень вбачаємо розроблення математичних і логіко-аналітичних моделей, які враховують потенційні порушення та помилки у змісті митних декларацій, а також прогнозують їх імовірні наслідки для процесу реалізації митних процедур. Застосування розроблених моделей сприяє підвищенню точності оцінювання інформаційних ризиків і може бути використане як інструмент для автоматизованої підтримки управлінських рішень у сфері митного адміністрування.

Аналіз ефективності інформаційного забезпечення митних процесів на рівні підприємства варто здійснювати, як інструмент оцінювання діяльності відповідних функціональних підрозділів, зокрема фінансового відділу, зовнішньоекономічної діяльності та логістичного. Слід зазначити, що рівень організації інформаційних потоків у межах цих структурних одиниць безпосередньо впливає на результативність митного супроводження товарів та ефективність виконання зовнішньоекономічних операцій. У сучасному цифровому середовищі якісне інформаційне забезпечення сприяє оперативній обробці митних декларацій, забезпечує відстежуваність транспортно-логістичних ланцюгів і, відповідно, знижує ймовірність допущення помилок, оптимізує строки митного оформлення та підвищує загальну швидкість процедур.

Оцінювання ефективності організації інформаційних потоків у структурних підрозділах підприємства має ґрунтуватися на перевірці точності, своєчасності та відповідності отриманої інформації вимогам чинних митних регламентів. Можна виокремити базові ключові показники, за якими доцільно здійснювати таку оцінку:

- тривалість оформлення митної документації;
- кількість помилок у поданих документах;
- частота застосування штрафних санкцій;
- своєчасність передачі інформації внутрішнім і зовнішнім учасникам логістичного та митного процесу.

Інформаційні потоки, які супроводжують експортно-імпорتنу діяльність підприємства, формуються із урахуванням низки кількісних та якісних фінансових показників і, як правило, генеруються відповідними фінансовими підрозділами у формі електронних документів. Такі потоки є основою для внутрішньої комунікації між структурними одиницями підприємства та забезпечують обмін даними відповідно до вимог прозорості фінансових операцій та положень міжнародних угод і контрактів.

Парадигма зовнішньоекономічної діяльності бізнесу містить такі базові критерії ефективності інформаційного забезпечення як: своєчасність, повнота та достовірність фінансових даних, котрі надходять від профільних підрозділів. Відповідність зазначеним критеріям зумовить точність фінансових прогнозів, швидкість оброблення платіжних документів, а також зниження рівня фінансових ризиків, пов'язаних із затримками, помилками або невідповідністю інформації чинним нормативам.

За умов цифровізації бізнес процесів, усі підрозділи підприємства мають створювати внутрішні документи в електронному вигляді,

зادля сприяння швидкому обміну інформацією, підвищенню її транспарентності та мінімізації ризику втрати даних, уникаючи дублювання інформації. З метою прискорення ухвалення управлінських рішень рекомендовано взаємозв'язок інформаційних потоків на підприємстві формувати за схемою, поданою на рис. 1.

Схематично представлена архітектура формування зв'язків потоків даних у системі управління інформаційним забезпеченням підприємства відображає послідовність та узгодженість ключових етапів – від надходження первинних даних до їх оброблення, аналізу та контролю інформаційних каналів. Запропонований алгоритм забезпечує системний підхід до організації інформаційних процесів, що є концептуальною основою для створення ефективною інформаційної системи, орієнтованої на підтримку прийняття управлінських рішень у сфері митної діяльності підприємства.

При управлінні інформаційний забезпеченням будь-якого бізнес-процесу на підприємстві, важливим є обґрунтування механізму його формування, тому він є предметом досліджень різних вчених за різними науковими

Рис. 1. Логіко-функціональна архітектура системи управління інформаційним забезпеченням підприємства

Джерело: сформовано авторами

царинами і галузями. Механізм формування інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві харчової промисловості рекомендувала В. А. Козуб [6], для розвитку міжнародної конкурентоспроможності Т. П. Барташук [1], для управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства Л. А. Кримчак [7], контексті цифровізації та розвитку промисловості 4.0 В.А. Євтушенко [5].

Процес формування інформаційного забезпечення митної діяльності підприємства рекомендовано оцінювати із використанням інтегрованого механізму, який представлено на рисунку 2.

Запропонована у авторському баченні модель має комплексний характер та охоплює взаємодію структурних, технічних, регламентних і аналітичних компонентів, що забезпечують системність і ефективність інформаційної підтримки митних процедур. Структура механізму включає такі ключові елементи:

Організаційна структура – визначає функціональний розподіл повноважень між підроз-

ділами підприємства, які забезпечують митну діяльність, зокрема обліковим, логістичним та зовнішньоекономічної діяльності, що сприяє забезпеченню чіткої координації операцій на кожному етапі митного супроводу.

Технічна база – передбачає використання автоматизованих інформаційних систем, які забезпечують збирання, оброблення, передавання та зберігання даних як між внутрішніми підрозділами підприємства, так і в комунікації з державними митними органами.

Регламент інформаційних потоків – охоплює встановлення формалізованих процедур створення, передавання, перевірки та зберігання документації, що супроводжує митні операції, включаючи митні декларації, міжнародні контракти, звітні документи тощо.

Аналітична підтримка – реалізується через застосування сучасних методів аналізу даних, які дають змогу оцінити ефективність митних процедур, їх відповідність регламентним вимогам, а також визначити їхній вплив на загальний фінансово-економічний стан підприємства.

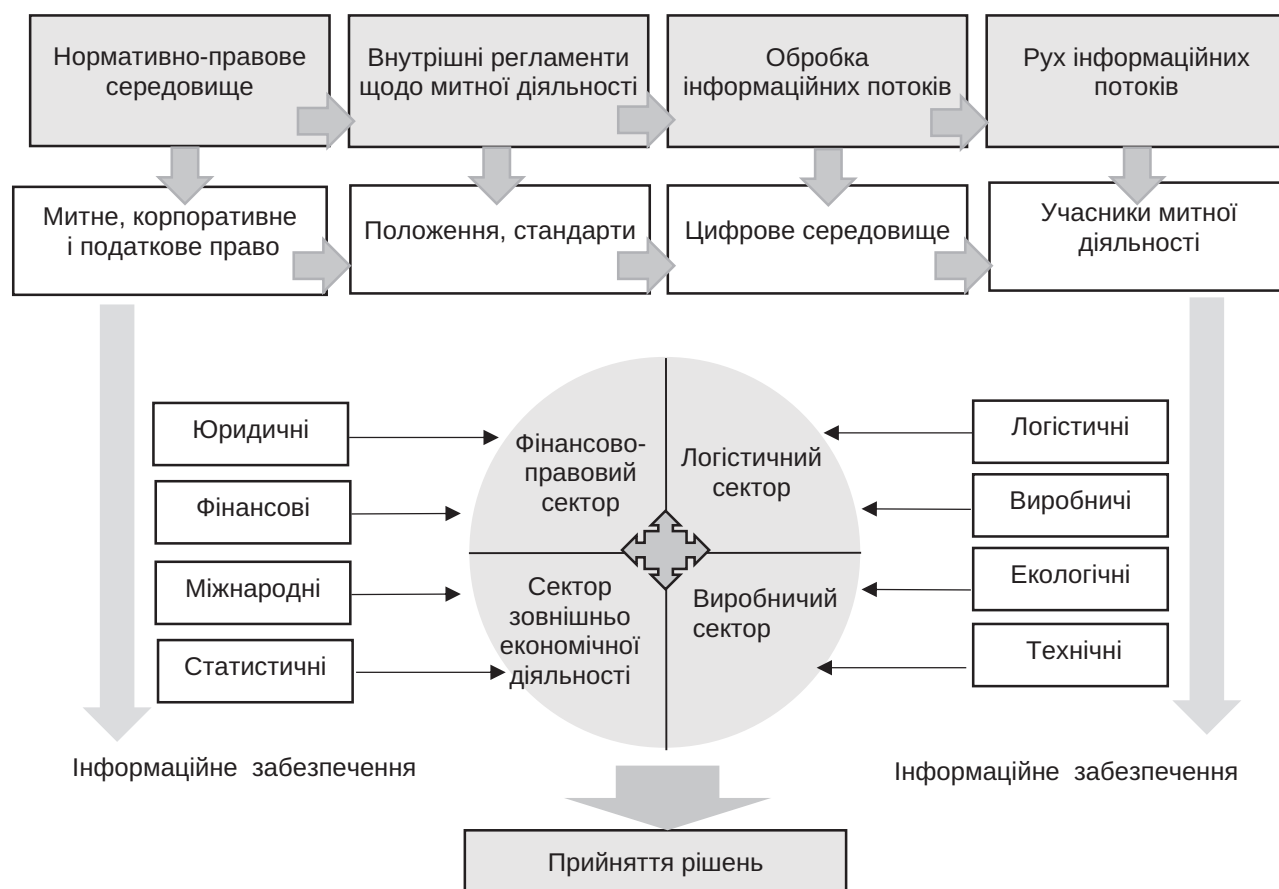

Рис. 2. Інтегрований механізм формування інформаційного забезпечення митної діяльності підприємства

Джерело: сформовано авторами

Інтегрований механізм, поданий на рисунку 2, відображає принципову модель формування інформаційних потоків у межах митної діяльності підприємства. Запропонований підхід передбачає здійснення всебічного аналізу руху інформації, охоплюючи всі ключові етапи її циркуляції в автоматизованому інформаційному середовищі – від первинного збору до системної обробки, передавання та використання у процесі прийняття управлінських рішень.

Аналіз і контроль якості сформованої інформації доцільно перманентно перевіряти на точність й актуальність даних, які надходять від кожного ключового підрозділу щодо внеску рентабельності та проводити аудит внутрішніх процесів інформаційного забезпечення, які формуються за алгоритмом, представленим на рис. 3.

Таким чином, розглянутий алгоритм формування інформаційно-аналітичного забезпечення для управління митною діяльністю підприємства передбачає замкнений цикл руху інформаційних потоків, з врахуванням цифровізації та є підставою дотримання усіх вимог до якісних характеристик інформації.

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що ефективність митної діяльності підприємства безпосередньо залежить від рівня якості, повноти та релевантності інформаційного забезпечення митних операцій. Розглянуті методичні підходи до оцінювання та формування інформаційного

забезпечення митної діяльності дозволяють здійснювати комплексну оцінку обсягу, точності, повноти та відповідності інформаційних потоків встановленим митним стандартам. Їх використання створює підґрунтя для побудови ефективної інформаційної системи підприємства, здатної оперативно підтримувати рішення у сфері митного адміністрування.

Запропонований алгоритм взаємозв'язку інформаційних потоків у системі управління інформаційним забезпеченням митної діяльності підприємства враховує потреби як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів інформації щодо зовнішньоекономічних операцій. Алгоритм передбачає своєчасне надходження, обмін і зберігання даних, а також забезпечує моніторинг достовірності та якості їх циркуляції у межах автоматизованого середовища. Крім того, запропонований інтегрований механізм формування інформаційного забезпечення митної діяльності дає змогу системно аналізувати рух релевантної інформації з урахуванням усіх ключових етапів її оброблення та трансформації в цифровому середовищі. Генерацію та обробку інформаційних потоків доцільно здійснювати із застосуванням механізмів контролю точності, повноти й актуальності даних, які надходять від структурних підрозділів, а також передбачати проведення внутрішнього аудиту процесів інформаційного забезпечення для виявлення вузьких місць і підвищення загальної ефективності управлінських рішень у митній сфері.

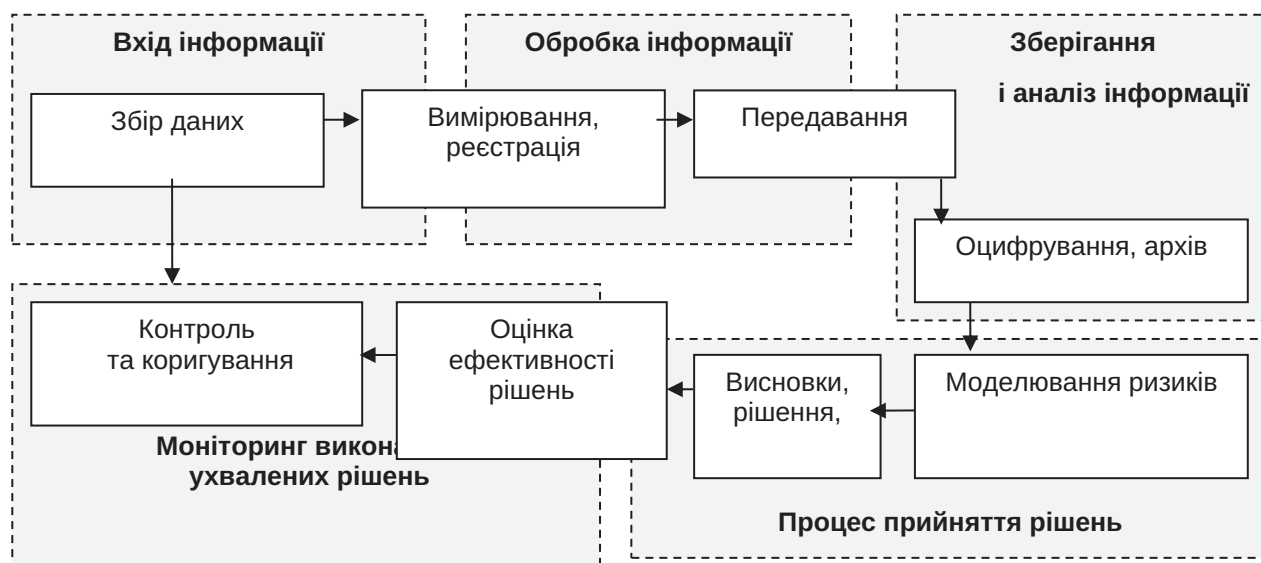

Рис. 3. Генерація та інтеграція інформаційних потоків в управлінні митною діяльністю підприємств

Джерело: сформовано авторами

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барташук Т. Інформаційне забезпечення конкурентоспроможності. Формування ринкових відносин в Україні. Зб. наук. праць. К.: Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, 2002. Вип. 18. С. 27–30.
2. Діденко М. В. Інформаційне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю на основі інноваційних технологій. *Економічний вісник університету*. 2021. № 37. С. 128–132.
3. Драган О.І., Бергер А.Д. Інформаційне забезпечення стратегічного управління підприємством в умовах глобалізації. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 3 (20). С. 196–201.
4. Іванченко Е. П. Державна митна політика та її реалізація в період правового режиму воєнного стану. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 22 листопада 2024 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. правових наук України. Вінниця : ХНУВС, 2024. С. 158-160. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/2314>
5. Євтушенко В. А., Куценко Т. М., Данилейко Є. І. Інформаційне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю в контексті цифровізації і розвитку індустрії 4.0. *Ефективна економіка*. 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_33
6. Козуб В. О. Формування інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр.* Х.: ХДУХТ, 2018. Вип. 27. С. 121–132.
7. Кримчак Л. А. Інформаційне забезпечення управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 6(1). С. 274–276.
8. Кузьменко С. Інформаційне забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю: підходи та напрямки розвитку. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 99–103.
9. Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Концептуальні засади реформування митної системи України в умовах європейської інтеграції. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 39–44
10. Нагорна І.В. Економіко-сутнісний вимір інформаційного забезпечення в аналітичній системі управління фінансовою стійкістю. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економік*. 2017. Вип. 1(49), Т. 1. С. 188–192.
11. Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави : монографія / О. П. Гребельник, П. В. Пашко, С. В. Шевчук [та ін.] ; за ред. д.е.н., професора О. П. Гребельника. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 266 с.

REFERENCES:

1. Bartashchuk T. (2002). Informatsiine zabezpechennia konkurentospromozhnosti [Information Support for Competitiveness]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. Zb. nauk. prats.*, pp. 27–30. Kyiv: Naukovo-doslidnyi ekonomichnyi instytut Ministerstva ekonomiky ta z pytan yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy, 18 c.
2. Didenko M. V. (2021). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu na osnovi innovatsiinykh tekhnolohii [Information Support for the Management of Foreign Economic Activity Based on Innovative Technologies]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu – Economic Bulletin of the University*, 37, 128–132.
3. Dragan O. I., Berger, A. D. (2019). Informatsiine zabezpechennia stratehichnoho upravlinnia pidpriumstvom v umovakh hlobalizatsii [Information Support for Strategic Enterprise Management in the Context of Globalization]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economics, Business and Management*, 3(20), 196–201.
4. Ivanchenko E. P. Derzhavna mytna polityka ta yii realizatsiia v period pravovoho rezhymu voiennoho stanu [State Customs Policy and Its Implementation During the Legal Regime of Martial Law]. *Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku derzhavy : tezy dop. XIII Mizhnar. nauk.-prakt. CONF. (m. Vinnytsia, 22 lystop. 2024 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav ; Nats. akad. pravovykh nauk Ukrainy. Vinnytsia : KhNUVS, 2024. S. 158-160. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/2314>*
5. Yevtushenko V. A., Kutsenko, T. M., Danyleiko, Y. I. (2023). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu v konteksti cyfrovizatsii i rozvytku industrii 4.0 [Information Support for the Management of Foreign Economic Activity in the Context of Digitalization and Industry 4.0 Development]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, 4. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_33
6. Kozub V. O. (2018). Formuvannia informatsiinoho zabezpechennia zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriumstva [Formation of Information Support for the Foreign Economic Activity of the Enterprise]. *Ekonomichna*

strategiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh: zb. nauk. pr. – Economic Strategy and Prospects for the Development of Trade and Services: Collected Scientific Papers, 27, 121–132. Kharkiv: KhDUKhT.

7. Krymchak L. A. (2018). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu zovnishnoekonomichnoi diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv [Information Support for Managing the Economic Security of Foreign Economic Activity of Domestic Enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 6(1), 274–276.

8. Kuzmenko S. (2020). Informatsiine zabezpechennia upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu: pidkhody ta napriamky rozvytku [Information Support for the Management of Foreign Economic Activity: Approaches and Development Directions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 12, 99–103.

9. Melnyk O. H., Adamiv M. Ye., Todoshchuk A. V. (2018) Kontseptualni zasady reformuvannia mytnoi systemy Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehtatsii [Conceptual principles of reforming Ukraine's customs system under conditions of European integration]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 1, 39–44.

10. Nahorna I. V. (2017). Ekonomiko-sutnisnyi vymir informatsiinoho zabezpechennia v analitychnii systemi upravlinnia finansovoiu stiikistiu [The Economic and Substantive Dimension of Information Support in the Analytical System of Financial Stability Management]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series Economics*, 1(49), 188–192.

11. Rozvytok mytnoi polityky Ukrainy v konteksti realizatsii ekonomichnoi funktsii derzhavy [Development of Ukraine's customs policy in the context of the implementation of the state's economic function]: monohrafiia / O. P. Hrebelynyk, P. V. Pashko, S. V. Shevchuk [ta in.]; za red. d.e.n., profesora O. P. Hrebelynyka. Irpin : Universytet DFS Ukrainy, 2021. 266 p.